

ρουσιάζεται ολότελα διαφορετική στον «Προμηθέα και Σίσυφο» είναι ο άνθρωπος που δε μπόρεσε να έχτιμήσει τί αξίζει το φώς που του χάρισε ο Προμηθέας, κ' έτσι πυρπολεί και καταστρέφει με τὰ ἴδια του τὰ χέρια τὴν Πολιτείαν, ἐνῶ στὸ «Φῶς που κίσει» εἶναι ὁ ἄνθρωπος που βγαίνει μέσα ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ἀμαρτωλῆς πολιτείας γιὰ νὰ χαιρετίσει τὸ καινούριο φῶς. Ἡ διαφορὰ ἢ ιδεολογικὴ και μὲ ὅλη τὴν ὁμοιότητα τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς, εἶναι μεγάλη και θεμελιώδεια.

Σημειώνουμε μὲ ἐξωτερικὴ ἱκκνοποίηση τὸ γεγονός ὅτι και ἡ δική μας λογοτεχνία ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὸ πρόβλημα τῆς Ζωῆς ἀπὸ μιὰν καινούρια, τὴ μόνη ἀληθινὴ ἀποψη, τὴν ἀποψη δηλαδὴ πὼς τίποτα οὔτε ἔγινε οὔτε γίνεται στὸν κόσμον που νὰ μὴν ἔχη τὴ βάση του κυρίως στὸς ὕλικούς, δηλαδὴ οικονομικούς ὄρους. Αὐτὴ εἶναι ἡ διαμικντένια ἀρχὴ που ἀπάνω σ' αὐτὴ θὰ θεμελιωθῇ ἡ καινούρια Τέχνη. Μὲ τὸ φῶς τῆς θὰ μπορούμε νὰ ἰδοῦμε βιητέρα τὴ Ζωὴ μας που σήμερον δὲν τὴν γνωρίζουμε πικρὰ μόνον στὴν ἐπιφάνειά τῆς. Ὁ Τανάλιας κάνει ἕνα βῆμα στὸν καινούριο ὁδόν κ' ἕνα βῆμα γενναίον μάλιστα. Βέβαια δὲν ἀποδείχνει τὸ θέμα του σ' ἕνα ἔργο συνθετικό, παρμένο μέσα ἀπὸ τὴ Ζωή. Τὸ ἔργο του παραμένει σὰ μιὰ φιλοσοφία και σὰν ἕνα μεγαλόπνευστο κήρυγμα πάνω στὸ φαινόμενον τῆς Ζωῆς. Μὰ εἶναι ἕνα κήρυγμα ποιητικό, μέσα στὰ σύνορα τῆς ποιητικῆς τέχνης. Στίχοι σφιχτοί, μεστοί, δυνατοί, πρὸς πολιτισμένη που θυμίζει Φλωμπέρ ἢ Ἀνατόλ Φράνς. Ἐν τραγούδι τῆς «Μάννας τοῦ Χριστοῦ» γιοματὸ πάθος μὲ τὴς παροξυτονες ρίμες του που μοιάζουν σὰ λυγμοί. Κ' ἔπειτα τὸ σκληρὸ μιστίγωμα τῆς ἀμαρτωλῆς Πολιτείας ἀπὸ τὴν Πόρνη πὼς χαράζει κίμακτηρές, λουρίδες πάνω στὸ σάπιο κορμί τῆς.

Ἐγὼ και ἡ Τέχνη, που χωρίζω,
ἀντὶς νὰ ἐνώνω τοὺς ἀνθρώπους,
και που ἀνσταίνω μέσα ἀπὸ τοὺς τάφους
καιλιές ἰδέες, που ἔχουν πεθάνει,
χτυπώντας τὰ φτερά του πνεύματος
ὀπίσω, ὀπίσω, ὀπίσω.

● σκοτώνοντας τὴ Ζωὴ και τὴ λαχτάρη τῆς
γιὰ φῶς, γιὰ λευτεριά, γι' Ἀνάστασμα!

Ἡ γλώσσα του ἔργου δημοτικὴ θὰ κέρδιζε περισσότερο ἢ λίπανς καιμπόσοι τύποι ἀπὸ τὴν καιθαρεύουσα που τὴν ἀσκημίζουσε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΓΙΑ ΤΟ "ΩΡΑΙΟΝ ΠΑΡΕΛΘΟΝ,"

Φίλιτε Ταγκόπουλε,

Στὸ ἄρθρον που μὸς ἔκαμες τὴν τιμὴ νὰ ἀναδημοσιεύσης ἀπὸ τὸν «Παντογνώστη» (« Τὸ Ὁραϊόν Πικρελθόν») εἶχαν γίνε μερικά τυπογραφικὰ λάθη, που πέρασαν φυσικά και στὴν ἀναδημοσίευση Στελανίδης π.χ. ἀντὶ Σικανίδης, 1870 ἀντὶ 1890, ἀποψία ἀντὶ ὕψις κλ. Ἀλλὰ τὸ σημαντικώτερον—και γι' αὐτὸ κυρίως σου γράφω,—εἶνε και που μιλῶ γιὰ τὸ τετράστιχον του Μπάμπη Ἀννίνου και φαίνεται νὰ τὸ λέω ἀδύνατον μέρκι σήμερον», ἐνῶ ἤθελα νὰ πῶ ἀδύνατον. Πικρὰ κλῶ λοιπὸν νὰ διορθωθῇ.

Ὅσο γιὰ τὰ σχόλια σου και τὸ καιποινὸ σημείωμα, μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ σὲ πληροφορῶ 1) πὼς γιὰ τὸ μεγκλεῖτο του Παλαμᾶ ποτὲ δὲν εἶχα τὴν ἐναντικὴ γνώμη και 2) πὼς πολλα γυρεύεις ἀπὸ τὸς σημερινούς νέους, ἀνίκανους γενικά γιὰ κάθε ἔρευνα, μελέτη και συγκέντρωση, προπάντων σ' ὅτι ἀφορᾷ τὴ Νεοελληνικὴ ἱεζογραφία. Πικτὲ δὲν ξεχνῶ τί μου ἔγραψε μιὰ φορά ἕνας ἀπ' αὐτούς: «Ἦθελα πολὺ νὰ κάμω μιὰ διάλεξη γιὰ τὸ Ἔργον σου, μὰ που νὰ τὸ βρῶ και νὰ τὸ μελετήσω σκορπισμένο σὲ τόσες ἐφημερίδες και περιοδικὰ ; Θὰ ἤθελα ἔξη μῆνες!» Ἀκούς ἐσύ ; Ὁ νεκρὸς ἐσχεδιάζει μελέτη γιὰ τὸ ἔργον ἑνὸς συγγραφέα που ὅς ὀλίκαια χρόνια σάθηκε ὁ γονιμώτερος ἴσως διηγηματογράφος, μυθιστοριογράφος, δραματογράφος, καιωδιογράφος, κριτικός και φιλολογικός χρονογράφος, και εἶχε τὴν ἀξίωση νὰ μὴ του στοιχίση οὔτε ἔξη-μηνῶν ἐργασία!

Κι' ἔτσι ὅλοι τους σχεδόν. Τελευταία στὴν Πόλη, νέος λόγιος, μιλώντας γιὰ τὴν σύγχρονη μας διηγηματογραφία, ἔλεγε πὼς τὸ διηγημά μου «Πετριές στὸν Ἥλιον εἶναι «ὁ μόνον που ἔχει ἐνδιαφέρον στὴν ὑπόθεση» ! ! Μένει τώρα ἀμφιβολία, πὼς ὁ κριτικός αὐτὸς μιλοῦσε χωρὶς νὰ ἔχη διαβάση οὔτε τὸ ἑκατοστὸ ἀπ' ὅτι ἔπρεπε ; Και μένει ἀμφιβολία, πὼς οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς που κρίνουν τάχα τὸ ἔργον μου, δὲν ξέρουν οὔτε τοὺς κυριώτερούς του σταθμούς, ἄλλοι σταματισμένοι σὰ παλιὰ κι' ἄλλοι καιτὰ τύχη διαβάζοντες καινὰ καινούργιος.

Κι' αὐτὸ που γίνεται μὲ μένα, γίνεται φυσικά μ' ὄλους ὅσοι ἔχουν ἕνα ἔργον πολυχρόνιον, πολυσύνθετον, ποικίλον κ' ἐξελιγμένο, που γιὰ νὰ κριθῇ, ἀπαιτεῖ ἔρευνα, συγκέντρωση, μελέτη. Τέτοια πράγματα δὲν διαθέτουν οἱ νέοι μας, ὥστε μὴν ἐλπίσης πὼς καινὰς ἀπ' αὐτούς, θὰ ξεθάψη τοὺς θησαυρούς, που ἀντίκρουσε μὲ «ἴλιγγον» στὶς ἱεβλιωθῆκες. Κάποιος καιλιός, σὰν και σὲνα ἢ σὰν ἐμένα, θὰ τὸ κάμη και αὐτό ἢ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐρχόμενους . . .

25/10/22

Δικός σου

Γρ. Ξενόπουλος.